

شیعه امامیه

به پیروان **حضرت علی** (علیه السلام) در **اصطلاح شیعه** گفته می‌شود.

فهرست مندرجات

۱ - شیعه در لغت و اصطلاح

۲ - اطلاق شیعه بر دوستان و پیروان علی

۳ - فرقه‌های موجود از شیعه

۴ - وجه تسمیه شیعه

۵ - تاریخ پیدایش تشیع

۵.۱ - دسته اول شیعه

۵.۲ - دسته دوم اهل سنت

۶ - پانویس

۷ - منبع

شیعه در لغت و اصطلاح

شیعه در لغت بر دو معنا اطلاق می‌شود، یکی توافق و هماهنگی دو یا چند نفر بر مطلبی، و دیگری، پیروی کردن فردی یا گروهی، از فرد یا گروهی دیگر (**لسان العرب**)، کلمه‌ی شیعه: الشیعه القوم الذین تجتمعوا علی امر، و کل قوم اجتمعوا علی امر فهم شیعه، و کل قوم امرهم واحد یتبع بعضهم رأی بعض هم شیعه).

[۱] المیزان ج ۱۷، ص ۱۴۷.

و در اصطلاح به آن عده از مسلمانان گفته می‌شود که به **خلافت** و **امامت** بلافصل **حضرت علی** - علیه السلام - معتقدند، و بر این عقیده‌اند که **امام** و جانشین **پیامبر** - صلی الله علیه و آله و سلم - از طریق **نص شرعی** تعیین می‌شود، و امامت حضرت علی و دیگر **امامان شیعه** نیز از طریق نص شرعی ثابت شده است.

[۲] اوائل المقالات، ص ۳۵.

[۳] الملل و النحل، ج ۱، ص ۱۴۶.

اطلاق شیعه بر دوستان و پیروان علی

اطلاق شیعه بر دوستان و پیروان علی - علیه السلام - نخست، از طرف پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله و سلم - صورت گرفته است. این مطلب، در احادیث متعددی که از آن حضرت روایت شده، مطرح شده است. چنان که **سیوطی** از **جابر بن عبدالله انصاری** و **ابن عباس** و علی - علیه السلام - روایت کرده که پیامبر اکرم در تفسیر آیه‌ی «ان الذین آمنوا و عملوا الصالحات اولئکه هم خیر البریه»،

[۴] بینه/سور ۹۸، آیه ۷.

اشاره به علی - علیه السلام - کرده و فرموده‌اند: «تو و شیعیانته» **روز قیامت**، رستگار خواهید بود.»

[۵] الدر المنثور، طدار الفکر ج ۸، ص ۵۸۹.

[۶] الغنیر، ج ۲، ص ۵۸۵۷.

فرقه‌های موجود از شیعه

در تاریخ شیعه، فرقه‌هایی پدید آمده است، که بسیاری از آن‌ها منقرض شده‌اند، و بحث درباره‌ی آن‌ها فایده‌ی چندانی ندارد. فرقه‌های اصلی شیعه که هم اکنون نیز موجودند عبارتند از: **شیعه اثنا عشریه**، **شیعه زیدیه**، و **شیعه اسماعیلیه**، درباره‌ی هر یک از آن‌ها در فصلی جداگانه، به اختصار بحث خواهیم کرد. موضوع بحث در این فصل، شیعه‌ی اثنا عشریه است.

اکثریت شیعه، را شیعه امامیه یا اثنا عشریه تشکیل می‌دهد، از آنجا که آنان جانشینان پیامبر اکرم را دوازده نفر می‌دانند، اثنا عشریه (دوازده امامی) نامیده شده‌اند. نام و خصوصیات امامان دوازدهگانه در احادیثی که از پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله و سلم - روایت شده، بیان گردیده است آنان عبارتند از:

۱- [علی بن ابی طالب](#) ۲- [حسین بن علی](#) ۳- [حسین بن علی](#) ۴- [علی بن الحسین \(امام سجاد\)](#) ۵- [محمد بن علی \(امام باقر\)](#) ۶- [جعفر بن محمد \(امام صادق\)](#) ۷- [موسی بن جعفر \(امام کاظم\)](#) ۸- [علی بن موسی \(امام رضا\)](#) ۹- [محمد بن علی \(امام جواد\)](#) ۱۰- [علی بن محمد \(امام هادی\)](#) ۱۱- [حسن بن علی \(امام عسکری\)](#) علیهم السلام ۱۲- [حجة بن الحسن](#) (مهدی موعود - عج -). شیعهی اثنا عشریه بر مسئلهی **امامت** تأکید خاصی داشته و **عصمت** امام و افضلیت او را بر دیگر افراد امت اسلامی بسیار مهم و اساسی می‌داند. و از طرفی، امامت را، پس از سه امام نخست، منحصر در فرزندان امام حسین می‌داند. با توجه به این عقاید ویژه درباری امامت، به «**امامیه**» شهرت یافته است. **شیخ مفید**، پس از تعریف شیعه به کسانی که به امامت بلافصل علی - علیه السلام - عقیده دارند درباری شیعهی گفته است: «این عنوان، مخصوص آن دسته از شیعه است که به وجود امام در هر زمان، و وجوب نص جلی، و عصمت و **کمال** برای هر امامی معتقد است، و امامت را (غیر از سه امام نخست) منحصر در فرزندان امام حسین - علیه السلام - می‌داند...» [۱] اوائل المقالات، ص ۳۸.

تاریخ پیدایش تشیع

گرچه، در عصر پیامبر اکرم درباری پاره‌ای از مسایل، اختلاف نظرهایی میان مسلمانان پدید آمد، (النص و الاجتهاد، تألیف امام شرف الدین) ولی فرقه‌ها و دست‌بندی‌هایی که بعدها پیدا شد، در آن زمان وجود نداشت. ولی پس از رحلت پیامبر اکرم اختلافاتی پدید آمد که سبب پیدایش فرقه‌های مختلف در میان **مسلمانان** گردید. مهمترین اختلافی که در نخستین روزهای پس از رحلت پیامبر اکرم پدید آمد، مربوط به مسئلهی **خلافت** و امامت بود که مسلمانان را به دو دسته تقسیم کرد.

← دسته اول شیعه

یکسسته معتقد بودند که امامت، همانند **نبوت**، منصب و مقامی الهی است و از شرایط امام این است که معصوم از **خطا** و **گناه** باشد، و این **صفت** را جز **خداوند** کسی نمی‌داند، بنابراین راه تعیین امام **نص الهی** است که در **قرآن** یا احادیث نبوی بیان شده است، و طبق این نصوص، **علی بن ابی طالب** - علیه السلام - جانشین پیامبر - صلی الله علیه و آله و سلم - و امام مسلمین است. حضرت علی - علیه السلام - و **بنی هاشم** و گروهی از بزرگان **صحابه**، اعم از **مهاجرین** و **انصار**، طرفدار این نظریه بودند. و این همان عقیده‌ی شیعه - خصوصاً شیعهی امامیه - در مسئلهی امامت است.

← دسته دوم اهل سنت

دسته‌ی دوم که در رأس آنها **ابوبکر** و **عمر** قرار داشتند بر این عقیده بودند که پیامبر اکرم برای خود جانشین تعیین نکرده است، و این کار را به مسلمانان واگذار کرده است. بر این اساس، و با توجه به اهمیت مسئلهی خلافت و امامت و نقش حیاتی آن در سر نوشت امت اسلامی، در یک اقدام شتابزده در شرایطی که حضرت علی - علیه السلام - و عده‌ای از بزرگان صحابه به تجهیز بن پیامبر اکرم مشغول بودند عده‌ای از مهاجران و انصار در **سقیفه بنی ساعده** گرد آمده، و پس از گفتگو‌هایی که در مورد **خلیفه پیامبر** میان آنها مطرح شد، سر انجام با ابوبکر به عنوان خلیفه‌ی پیامبر **بیعت** کردند.

چون شرایط سیاسی و اجتماعی دنیای اسلام و جهان به گونه‌ای بود که **امام علی** و هواداران او، برای اثبات عقیده خود و عملی ساختن آن، به اقدامات عملی و خصمانه دست می‌زدند، موجودیت اسلام از ناحیه دشمنان خارجی (امپراطوری **ایران** و **روم**) و دشمنان داخلی (**مناقضین**) آسیب جدی می‌دید، امام علی مصلحت **اسلام** و **مسلمین** را پیروی از روش **صبر** و **مدارا** دید، و گرچه در مواقع مناسب، دینگاه خود را در باره نادرستی عمل آنان بیان می‌کرد، ولی از درگیری‌های خصومت‌آمیز خودداری کرد، و در **هدایت** و پیشبرد **جامعه اسلامی**، از هیچ گونه کوشش و تلاشی خودداری نمی‌کرد.

حضرت در حل مشکلات، دستگاه خلافت را یاری می‌نمود. تا آنجا که از خلیفه دوم نقل شده که هفتاد بار گفته است «اگر علی نبود عمر هلاک می‌شد» و نیز گفته است: «خدا یا مرا برای برخورد با مسئله‌ی شواری که **علی بن ابی طالب** حضور ندارند، باقی نگذار» که این روایت نوعاً در کتب شریف **الغدیر** جلد ۱ آمده است. در هر حال، شیعه به عنوان پیروان علی بن ابی طالب و معتقدان به امامت بلافصل او در نخستین روزهای پس از رحلت پیامبر پدید آمد. البته روایاتی نیز یافت می‌شود که لفظ شیعه در زمان حیات پیامبر بر چهار تن از **صحابه** اطلاق می‌شد که عبارت بودند از: **سلمان**، **مقداد**، **ابوذر** و **عمار یاسر**.

[۱] فرق الشیعه، ص ۱۸۱۷.

[۲] اعیان الشیعه، ج ۱، ص ۱۹۱۸.

این افراد از جمله کسانی هستند که در مسئلهی خلافت و امامت، علی را خلیفه‌ی بلافصل پیامبر می‌دانستند با این وصف، و با توجه به این که نظریه‌ی شیعه در مسئلهی امامت به نصوص کتاب و سنت مستند گردیده است، می‌توان گفت: تشیع، در حقیقت با اسلام همراه بوده است، هر چند به عنوان یک **مذهب**، پس از رحلت پیامبر اکرم موجودیت یافت.

پانویس

۱. ↑ [المیزان ج ۱۷، ص ۱۴۷.](#)

۲. ↑ [اوائل المقالات، ص ۳۵.](#)

۳. ↑ [الملل و النحل، ج ۱، ص ۱۴۶.](#)

۴. ↑ [بینه/سور ۹۸، آیه ۷.](#)

۵. ↑ [الدر المنثور، ط دار الفکر ج ۸، ص ۵۸۹.](#)

۶. ↑ [الغدیر، ج ۲، ص ۵۸۵۷.](#)

۷. ↑ [اوائل المقالات، ص ۳۸.](#)

۸. ↑ [فرق الشیعه، ص ۱۸۱۷.](#)

۹. ↑ [اعیان الشیعه، ج ۱، ص ۱۹۱۸.](#)

[اندیشه قم، برگرفته از مقاله «شیعه».](#)

رده‌های این صفحه: [اسلامیه](#) | [شیعه](#) | [فرق شیعه](#) | [فرق و مذاهب](#)